

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai kezdeményezés a mikrohitel fejlesztésére a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás támogatása érdekében

COM(2007) 708 végleges/2

(2009/C 77/04)

2007. november 13-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai kezdeményezés a mikrohitel fejlesztésére a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás támogatása érdekében

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2008. július 15-én elfogadta véleményét. (Előadó: Antonello PEZZINI.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. szeptember 17–18-án tartott, 447. plenáris ülésén (a 2008. szeptember 18-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság törekvését a mikrovállalkozások alapításának és növekedésének támogatására, a vállalkozói szellem megerősítésére és a Közösség termelési és foglalkoztatási alapjának kibővítésére, a nagyobb versenyképesség és kohézió, illetve a magas színvonalú tudásalapú gazdaság érdekében, az új lisszaboni célkitűzésekkel összhangban.

1.2 Az EGSZB üdvözli a közösségi mikrohitel-támogatási struktúra létrehozására irányuló kezdeményezést, de úgy érzi, nem elég pusztán bátorítani a tagállamokat, tekintettel arra, hogy az EK bankirányelveinek hatálya alá nem tartozó nem banki szektor szabályozása számos tagállamban nem megfelelő, és meglehetősen eltérő alapokon nyugszik.

1.3 Egy, a társadalmi szempontból felelősségteljes mikroberuházások számára kidolgozott kísérleti intézkedésnek – amely európai hálózatba fogná össze a mikrohitelt folyósító banki és nem banki intézményeket – a megállapodáson (Memorandum of Understanding on Socially Responsible Investments) keresztül az aláíró intézményekkel és az ágazati szövetségek támogatásával az EGSZB véleménye szerint elsősorban a gyenge hitelképességű vállalkozásokat kell megcéloznia:

- valódi, produktív és méltányos foglalkoztatási tervek kidolgozása érdekében,
- a termelési, együttműködési és foglalkoztatási alap megerősítése és szélesítésére,
- az egyén felelősségvállalásának aktivizálására integrálási, támogatási és érvényesítési projektek kialakításával a termelésből, a gazdaságból és a társadalomból való kirekesztés által fenyegetett személyek számára.

1.4 Az EGSZB meggyőződése, hogy az új technológiák innovatív alkalmazása a mikrohitel területén – egy hálózati rendszer segítségével – a mikrofinanszírozás hatókörének bővülését, a verseny élénkülését és a felhasználói költségek csökkenését eredményezné.

1.5 Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy a mikrohitelhez szorosan kapcsolódva képzési programokat kell indítani a hiteligénylők részére, megkönnyítve fejlődésüket és boldogulásukat a piacon, megelőzve a társadalmi kirekesztődést, és folyamatosan javítva a lisszaboni stratégia végrehajtását.

1.6 Az EGSZB belátja, hogy a mikrohitel-támogatás intézményi és jogi kereteinek bármely módosítása elsősorban tagállami hatáskörbe tartozik, amelyet az éves lisszaboni kormányzati ciklusok révén kell végrehajtani, de ennek ellenére kulcsfontosságúnak tartja az európai referenciakeretek javítását, különös tekintettel az alábbiakra:

- létre kell hozni a társadalmi felelősséget vállaló beruházásokról szóló megállapodások hálózatát (MOU) a jövőbeli európai mikrohitel-alap és a helyi mikrohitel-intézmények között, hogy a mikrohitel hálózati rendszere a stabilitás, a fizetőképesség, a portfóliódiverzifikáció ⁽¹⁾, az átláthatóság és az uzsora elleni küzdelem kompatibilis normáin alapulhasson.
- ki kell alakítani a banki és nem banki mikrofinanszírozási alapok (MFI-k) értékelési rendszerét, minőségük és megbízhatóságuk javítása, illetve a kockázatokra és eredményekre vonatkozó információk hozzáférhetősége érdekében; a párbeszédet és a bevált gyakorlatok cseréjét lehetővé tévő közös normákat alakítva ki, és létrehozva egy átmeneti európai MFI minőségi címkét, amely segít a források bevonásában és a potenciális mikrohitel-felvevők bizalmának növelésében,
- európai tájékoztatói és képzési programokat kell indítani a mikrohitelben érintett intézetek számára a lehetséges opciókról és működési módokról, illetve a potenciális kedvezményezettek számára az üzleti terv készítésének követelményeiről és módszereiről – egy egyszerűsített, szabványosított formátum alkalmazásával,

⁽¹⁾ Vö. A Nobel-díjas Harry Markovitz tanulmányai a portfóliódiverzifikáció, a kockázatsökkentés és a befektetést megtérülések fluktuációjának kompenzációja közötti korrelációról (hatékonysági görbe) a gazdasági ciklus stabilizációs hatásaival.

- EU-szintű intézkedéseket kell bevezetni a banki és nem banki MFI-k vezetőségének és alkalmazottainak – közös technikai szakértelemre alapuló – képzése és kapacitásépítése érdekében, elősegítve a változó mikrofinanszírozási körülményekhez való alkalmazkodást, az új fogyasztói igények kezelését, valamint az EU-szintű párbeszéd és beváltgyakorlat-csere közös alapjának kialakítását, továbbá
- harmonizált kritériumok alapján EU-szintű adatbázis-hálózatot kell kialakítani, amely lehetővé teszi a tranzakciókra és kockázataikra vonatkozó szabványosított adatok összehasonlítását és továbbítását, egyebek közt az egyes mikrohitel-tranzakciókhoz kapcsolódó költségek csökkentése érdekében.

1.7 Az EGSZB kétkedve fogadja azt a javaslatot, hogy a közösségi mikrohitel-támogatási struktúrát az EBA Jeremie részlegén belül kellene kialakítani. Ez gátolná az optimális ismertséget, és korlátozná a meglévő kezdeményezések koordinálása terén szükséges hatáskört, továbbá megakadályozná a technikai segítségnyújtáson túlmenő tevékenységeket. Az EGSZB szerint független részleget kellene kialakítani, amely mikrohitel-alapként működhetne.

1.8 Az új támogatási struktúra által nyújtott finanszírozás és technikai segítségnyújtás nem irányulhat kizárólag a nem banki mikrofinanszírozási intézetekre, hanem valamennyi intézetet le kell fednie, a versenytorzulás elkerülése érdekében.

1.9 Az EU MFI-kezdeményezésének a társadalmi párbeszéd és a különböző civil társadalmi szereplők közötti dialógus erősítését, és a bevált gyakorlatok cseréjét szolgáló európai hálózatok – például az Európai Mikrofinanszírozási Hálózat, a Mikrofinanszírozási Központ és az Európai Mikrofinanszírozási Platform – optimális kihasználását elősegítő intézkedéseket is magába kell foglalnia.

1.10 Az EGSZB véleménye szerint az MFI-kezdeményezésnek érvényre kell juttatnia a vállalati szövetségek szerepét a megbízhatóság, valamint a hitelnyújtók kompetenciája vizsgálatában, a kapcsolatteremtési képesség és a fizetőképesség fejlesztésében, a támogatásban és segítségnyújtásban – a képzés és a tanácsadás terén is – ahhoz, hogy a jogosultak önállósodási képessége növekedjék, hogy csökkenjenek és egyszerűsödjenek az adminisztratív terhek, elsősorban az üzleti tervezésben.

1.11 A pénzügyi intézetekhez, az államigazgatáshoz ⁽²⁾, az ágazati szervezetekhez, valamint a hitelgarancia-konzorciumokhoz és -szövetkezetekhez (ld. az olasz Confidi) ésszerűen kapcsolódó mikrohitelalap intézménye nagy lépést jelenthet afelé, hogy a pénzügyi tervezés a hitelnek mint „a társadalmi problémák egyfajta kezelésének” a formájában jelenjen meg.

⁽²⁾ Sok államban a regionális és helyi közigazgatás a hitelgarancia-konzorciumoknak szánt finanszírozási eszközökkel támogatja a kkv-k fejlesztését.

1.12 A hitel társadalmi szemlélete, ami történhet egy mikrohitel-alap létrehozásával, szorosan kapcsolódik a vállalatok társadalmi felelősségének elveihez, valamint a magasabb színvonalú és szélesebb körű foglalkoztatás értékeihez.

1.13 Az EMAS környezetvédelmi hitelesítés támogatása a többi eszköznel jobban képes a vállalatok társadalmi növekedését elősegíteni és a mikrohitel-alap tudatos terjesztését ösztönözni.

2. Bevezetés

2.1 2007 áprilisában a Kkv-k Megfigyelőközpontja megállapította, hogy az európai kkv-k esetében a termék- és folyamatinnováció legfőbb akadálya a hitelekhez való hozzáférés, amit a képzett munkaerőhöz jutás nehézsége követ, míg a nagyobb vállalkozások számára a humánerőforrás jelenti a legfőbb problémát.

2.2 A piac fő hiányosságai az elégtelen indulótőke és hozzáférhető finanszírozás, illetve a szűk kereslet. E kérdéseket „A Közösség lisszaboni programjának végrehajtása: A kis és középvállalkozások gazdasági növekedésének finanszírozása – Európai többletérték” című európai bizottsági közlemény ⁽³⁾ tárgyalja, amelyet az EGSZB több alkalommal kommentált ⁽⁴⁾.

2.3 Az EGSZB konkrétan megjegyezte: „Meg kell erősíteni az üzleti vállalkozások – gyorsabb és alacsony költségű – indítását és fejlesztését segítő politikákat, többek között olyan intézkedésekkel, amelyek javítják a kockázati tőkéhez való hozzájutást, több képzési programot kínálnak a vállalkozóknak, több intézkedéssel támogatják közüzemi hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésüket, és a kisvállalkozásokat támogató szolgáltatások sűrűbb hálózatát hozzák létre”. ⁽⁵⁾

2.3.1 Az EGSZB emlékeztet arra, ahogyan már több korábbi véleményében is hangsúlyozta ⁽⁶⁾, hogy „a szövetkezetek, társult vállalkozások és kölcsönös önszervező társaságok (»mutuals«), valamint az innovatív új vállalkozások (»start-ups«) és mikro-vállalkozások is hozzájárulhatnak az EU verseny- és innovációs képességének erősítéséhez”.

2.4 Az EGSZB továbbá hangsúlyozta, hogy „alapvetően fontos a pénzügyi piacokhoz való hozzáférés javítása”, illetve, hogy „a bankokat és általában a pénzügyi intézeteket nagyobb kockázattal való szembejuttatásra kell ösztönözni” ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ COM(2006) 349 végleges, 2006.6.29.

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye: CESE 599/2007, HL C 168/1., 2007.7.20. – előadó: Joost VAN IERSEL és Enrico GIBELLIERI.

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye: CESE 982/2007, HL C 256/8., 2007.10.27. – előadó: Christine Faes.

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye a versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013) létrehozásáról: CESE 1485/2005, előadó: Bernhard WELSCHKE, társelőadó: Lucia FUSCO.

⁽⁷⁾ Ld. a 4. és 5. lábjegyzetet.

2.5 2007 őszén az Európai Bizottság bejelentette, hogy folyamatban van egy, a kkv-kat támogató intézkedéscsomag megvitatása, beleértve egy új mikrohitel-támogatási struktúra felállítására irányuló európai kezdeményezést is ⁽⁸⁾.

2.6 A mikrohitel köztudottan olyan pénzügyi eszköz, amely jelentősen befolyásolja a vállalkozó szellem, a gazdasági fejlődés és az aktív társadalmi beilleszkedés alakulását, de ahol egyelőre sok hiányosság van, és jelentősen csökkenteni kellene az indulótőkéhez való hozzáférés nehézségeit, különösen, ha a kérelmező munkanélküli, a közelmúltban vándorolt be, etnikai kisebbséghez tartozik, vagy lakó- illetve telephelye valamely konvergencia régióban található.

2.7 További probléma, hogy a pénzintézetek részéről – az információgyűjtéshez, a hitelebíráshoz és a hitelek nyomon követéséhez kapcsolódó fix tranzakciós költségekhez köthető – méretgazdaságossági megfontolások is közrejátszanak. Ez főként olyan esetekben merül fel, amikor önfoglalkoztatók vagy nem kellően átlátható kkv-k kérelmeznek a mikrohitelt, amelyek nem rendelkeznek kellő kapacitással, hogy a pénzintézetnek megadják a szükséges tájékoztatást.

2.8 A mikrohitel nemzetközi meghatározása szerint: „kis összegű – Európában 25 000 EUR-t ⁽⁹⁾, az Egyesült Államokban 100 000 USD-t meg nem haladó – hitel nyújtása olyan, kis jövedelmű kérelmezőknek, amelyek rendes esetben nem férnek hozzá banki hitelekhez, megfelelő hitelképesség hiányában és/vagy mert a hasonló hitelek kezelésének költségei túl magasnak minősülnek ⁽¹⁰⁾”. A mikrohitel meghatározása nem terjed ki a fogyasztási hitelekre.

2.9 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a mikrohitel fontos szerepet játszik a lisszaboni növekedési és foglalkoztatási stratégia végrehajtásában és a társadalmi beilleszkedés elősegítésében. Létfonosságúnak tartja továbbá, hogy elsődleges feladatára: a növekedés és önfoglalkoztatás ösztönzésére és a mikrovállalkozások fejlesztésére összpontosítsunk, anélkül, hogy egyszerű szociális támogatássá változtatnánk a mikrohitelt.

2.10 Az EGSZB szerint a mikrohitelnek az EU-ban a piaci hiányosságokból adódó problémák megoldását kell szolgálnia, hozzáférést biztosítva a vállalkozók számára a gazdasági szempontból életképes tevékenységek indításához és bővítéséhez szükséges hitelekhez – a fejlesztési támogatások és az együttműködési politika területeit is beleértve ⁽¹¹⁾.

2.11 A Közösség szintjén az EBA ⁽¹²⁾ CIP – mikrohitel-garancia eszköze számos garanciát nyújt a helyi pénzintézetek által a mikrovállalkozásoknak ⁽¹³⁾ folyósított mikrohitelre.

⁽⁸⁾ 1997-ben az Európai Bizottság az EBA-val közösen egy kkv garancia-eszközt kereszttul kezdeményezte a mikrohitel támogatását.

⁽⁹⁾ SEC(2004) 1156; Versenyképességi és innovációs keretprogram, 1639/2006/EK.

⁽¹⁰⁾ Ld. az Eurofi weboldalt: eurofi.net.

⁽¹¹⁾ Ld. a fejlesztési együttműködés finanszírozási eszközének létrehozásáról szóló 1905/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet.

⁽¹²⁾ EBA: Európai Beruházási Alap.

⁽¹³⁾ A mikrovállalkozások meghatározását ld. a 2003/361/EK ajánlásban.

Ugyanakkor az európai bankszektor-szabályozás ⁽¹⁴⁾ hatálya alá tartozó banki mikrohitel szektortól, illetve a különböző közösségi programok és kezdeményezések ⁽¹⁵⁾ mikrohitelre vonatkozó utalásaitól eltekintve jelenleg nincs a mikrohitelre vonatkozó specifikus közösségi szabályozás.

2.12 A mikrohitel szektor továbbá tagállamonként eltérő szabályozás és irányítás alatt áll. Csak két tagállam rendelkezik a bankon kívüli mikrofinanszírozási szektorra vonatkozó specifikus szabályozással ⁽¹⁶⁾, és további négy tagállamban léteznek uzsorakamat elleni jogszabályok ⁽¹⁷⁾.

2.13 A tavaszi Európai Tanács egyebek között rámutatott, hogy sürgősen „meg kell könnyíteni a finanszírozáshoz való hozzáférést, az EU meglévő pénzügyi eszközeit is beleértve” ⁽¹⁸⁾, valamint hogy „az aktív társadalmi beilleszkedés biztosítása érdekében elő kell mozdítani a munkaerő általános részvételének fokozását, és fel kell számolni a töredezettséget”.

2.14 Az EGSZB szerint egy tágabb jogi és támogatási keret nagyobb ösztönzést adna az új termelő vállalkozások létrehozásának, és megkönnyítené helyzetük megszilárdulását, megelőzve a marginalizálódás és a termelési rendszerből való kirekesztődés kockázatait, amely súlyosbíthatja az uzsorakamathoz hasonló szociális és büntetőjogi veszélyeket.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 Az Európai Bizottság két cselekvési vonalat vázol fel:

- tagállami reformprogramok indítását javasolta a mikrohitelhez feltételeinek javítására, nemzeti adottságaiknak és prioritásaiknak megfelelően, melyekhez az Európai Bizottság is segítséget nyújthat mennyiségi célok megállapításával és a bevált gyakorlatok összegyűjtésével;
- a *Jeremie* programon belül javasolta egy új közösségi mikrohitel-támogatási struktúra kialakítását, technikai segítségnyújtást és megfelelő tájékoztatási és kommunikációs intézkedéseket biztosítva a mikrofinanszírozási intézetek/intézmények megerősítéséhez.

⁽¹⁴⁾ 2006/48/EK irányelv – CRD („Tőkekövetelmény-irányelv”).

⁽¹⁵⁾ Ld. a *Jeremie* kezdeményezést; a növekedési és foglalkoztatási kezdeményezést (98/347/EK határozat); a többéves kkv-programot; a növekedési és foglalkoztatási keretprogramot (1639/2006/EK határozat); az EMVA-t (1698/2005/EK rendelet); és az európai globalizációs alkalmazkodási alapot (1927/2006/EK).

⁽¹⁶⁾ Franciaország és Románia. Ezen túlmenően az Egyesült Királyság és Finnország jogrendszere is előír néhány ehhez kapcsolódó eltérést, jóllehet nincsenek specifikus jogszabályok.

⁽¹⁷⁾ Belgium, Németország, Olaszország és Lengyelország.

⁽¹⁸⁾ 2008. március 13–14., 11. pont.

4. A növekedést és a foglalkoztatást támogató mikrohiteltek fejlesztésének kerete

4.1 A mikrohitel a szociális beilleszkedés katalizátora lehet, lehetővé téve a konvencionális bankrendszerből kiszoruló, kevésbé jómódú személyek és vállalkozások számára az induláshoz és a jövedelmező tevékenységek fejlesztéséhez szükséges, kulcsfontosságú finanszírozáshoz való hozzáférést.

4.2 Uniós szinten az európai kisvállalkozási törvénynek⁽¹⁹⁾ – amelynek kifejezett célja az európai kkv-környezet javítására irányuló konkrét intézkedések és elvek kialakítása – lehetővé kellene tennie a kisvállalkozások potenciáljának felszabadítását gátló akadályok azonosítását és felszámolását, egyszerűsítésre irányuló intézkedésekkel, a hitelhez jutás megkönnyítésével, és a megfelelő energiaügyi és környezetvédelmi szabályok keretbe foglalásával.

4.3 Az EGSZB úgy véli, jobban koordinálni kellene a mikrohiteltek terén rendelkezésre álló számos eszközt – hasznosítva a múltban és a jelenleg is működő eszközök tapasztalatait –, ahogyan az az Európai Bizottság közleményében⁽²⁰⁾ is áll, nevezetesen:

- a Jeremie kezdeményezést,
- a CIP mikrohitel-garancia eszközt⁽²¹⁾, illetve a társadalmi kirekesztődés elleni közösségi cselekvési programhoz tartozó EMH és MFC⁽²²⁾ eszközeit,
- az Európai Szociális Alap kezdeményezését,
- az EMVA⁽²³⁾ vidékfejlesztési programjait.

4.3.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a mikrohitellel kapcsolatos új közösségi intézkedések kidolgozása alkalmával megfelelő mértékben figyelembe kellene venni a DG EuropAid EU-AKCS mikrofinanszírozási keretprogramjának konkrét, többéves végrehajtása során szerzett pozitív tapasztalatokat.

4.4 Pénzügyi tervezés és a mikrofinanszírozási alap

4.4.1 Az európai pénzügyi intézetek az 1980-as évek eleje óta⁽²⁴⁾ – elsősorban a Kézműipari- és Kisvállalkozások Európai

Konferenciáin⁽²⁵⁾ lezajlott vitákban felvetődött elgondolásoknak és javaslatoknak köszönhetően – ösztönzik és támogatják a pénzügyi tervezés kultúráját a tagállamokban⁽²⁶⁾

4.4.2 A könnyebb hitelhez jutást és a pénzügyi tervezés kialakítását elősegítő gyakorlati lépések szükségessége miatt az Európai Bizottság és az EIB a kisvállalkozások szervezeteinek nyomása alatt létrehozta az EBA-t⁽²⁷⁾. A kommunikációs hálózatok támogatására irányuló rövid kiterő után⁽²⁸⁾ az EIF a mikrovállalkozásoknak és a kis- és középvállalkozásoknak (kkv-knek) a különböző garanciátípusokkal történő támogatása felé fordította a figyelmét, amely gyakran pénzügyi tervezési elemeket is magába foglal.

4.4.3 Az Európai Bizottság többéves mikrovállalkozás-, kkv- és szövetkezeti támogatási programjai, illetve újabban a CIP 1. fejezete⁽²⁹⁾ révén a pénzügyi tervezés fejlesztését a következő intézkedések segítették:

- a kkv-szövetkezeteknek és hitelkonzorciumoknak nyújtott hitelgaranciák,
- a hitelkonzorciumok kockázati tőkéjére nyújtott hitelgaranciák⁽³⁰⁾; továbbá
- a mezzaninhiteleken⁽³¹⁾ keresztül nyújtott garanciák,
- a kockázati tőke-befektetések, az öko-innováció támogatása és a technológiaátadás,
- az „üzleti angyalok” beavatkozásai.

⁽²⁵⁾ Avignon – 1990, Berlin – 1994, illetve Milánó – 1997.

⁽²⁶⁾ A pénzügyi tervezés alapja az az elv, hogy az olyan kisvállalkozásoknak nyújtott pénzügyi támogatást, akik új vállalkozásba kívánnak fogni, vagy új termékekbe, illetve eljárásokba kívánnak befektetni, ki kell terjeszteni a kisvállalkozó és a bank közötti kapcsolaton túlra, és – tekintettel a vállalkozások társadalmi funkciójára – más feleket is be kell vonni, amelyek különböző szintű felelősséget vállalnak, és osztoznak a kockázat és a költség egy részében is.

⁽²⁷⁾ EBA: Európai Beruházási Alap, 1994-es alapítása idején a DG XXIII (a kisvállalkozások és a kézműipar támogatására felállított főigazgatóság, amely az említett európai konferenciákat szervezte), és a DG II (gazdaság és pénzügy) vezetése alatt állt. Az EBA eredeti költségvetéséhez az EBB 1 milliárd ECU-val, az Európai Bizottság 800 millió ECU-val, az európai pénzügyi intézetek egyenként 2 millió, összesen további 200 millió ECU-val járultak hozzá. Több mint ötven ilyen intézmény csatlakozott a kezdeményezéshez annak elindítása óta.

⁽²⁸⁾ Ld. a lille-i nagyvárosi régiót.

⁽²⁹⁾ CIP, 1. fejezet: vállalkozástámogatás; 2. fejezet: IKT-támogatás; 3. fejezet: az európai intelligens energia támogatása.

⁽³⁰⁾ A hiteltartozásra nyújtott garancia úgy működik, hogy a hitelkonzorcium (vagy bank) felé fennálló tartozás teljes összegét vagy egy részét specializált pénzügyi intézetek vállalják át, ami lehetővé teszi a hitelkonzorciumok számára, hogy fokozzák az általuk az érintetteknek nyújtott hitelgaranciákat.

⁽³¹⁾ A mezzaninhitel tárgyi biztosíték helyett elsősorban a kedvezményezett várható pénzforgalmán alapul. Kétféleképpen működhet: (1) másodrangú tartozás (fix vagy indexhez kapcsolt kamatozású kölcsönök); (2) tulajdonrész felajánlásával (a kölcsönnyújtó/befektető jogosult a hitel által érintett tulajdon értékének növekedésének bizonyos százalékával rendelkezni). A mezzaninfinanszírozás négy-nyolc éves futamidő mellett működik.

⁽¹⁹⁾ Vö. EGSZB-vélemény: CESE 977/2008, előadó: Claudio CAPPELLINI.

⁽²⁰⁾ Vö. COM 2007/708 végleges 3. melléklet.

⁽²¹⁾ CIP: versenyképességi és innovációs keretprogram, 2007–2013.

⁽²²⁾ EMH: Európai Mikrofinanszírozási Hálózat; MFC: Közép- és Kelet-Európai Mikrofinanszírozási Központ.

⁽²³⁾ EMVA: Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap.

⁽²⁴⁾ 1982 a kkv-k és a kézműipar európai éve volt.

4.4.4 Az EGSZB számos alkalommal üdvözölte, hogy az Európai Bizottság, az EBB és az EBA – különösen az elmúlt tizenöt évben – fellépett a kisvállalkozások támogatása érdekében. Az EGSZB elismeri, hogy az EBB csoport egyre szélesebb körű és modernebb pénzügyi támogatást nyújt a kkv-knek ⁽³²⁾, **ugyanakkor úgy véli, további erőfeszítésekre van szükség egyebek között közös programokon keresztül:**

- az EBB-vel a tőke, az EBA-val pedig a hitelgaranciák területén,
- az egyes tagállamokban működő pénzintézetekkel;
- a mikrovállalkozások és kkv-k reprezentatív testületeivel; továbbá
- a pénzügyi tervezésben gyakorlatlaltal bíró hitelkonzorciumokkal, amelyek a vállalkozási hitelek 50–80 %-a esetében kezességet szereznek.

4.4.5 Tagállami szinten egy **mikrohitelalap**-hálózat felállítására volna szükség, amely az EBB forgóalapjait veszi igénybe az EBA garanciáival kiegészítve, és különböző szinteken működik. A regionális (NUTS II) és helyi (NUTS III) szinten a hitelnyújtási struktúrát a hitelkonzorciumok biztosíthatják (ahol működnek ilyenek) ⁽³³⁾. A hitelkonzorciumok már jelentős tapasztalatra tettek szert az indulótőke területén, és elegendő – az EIF által ellenbiztosított – kockázati tőkével megfelelő hitelgaranciákat nyújthatnak.

4.4.5.1 Ezt az új javaslatot az EBB csoport és az Európai Bizottság által létrehozandó mikrohitel-alap függvényében egyértelművé kell majd tenni. E kezdeményezés célja az európai mikrohitel-intézetek támogatása pénzügyi (szubvenciók, kölcsönök, mezzaninhitelek, vagy alaptőke) és technikai segítségnyújtással egyaránt. A mikrohitel-alapot az EBA hozza létre mintegy 40 millió EUR kezdőtőkével (melyből 20 millió EUR az EBB-től származik), és az EGSZB véleménye szerint a jövőben is az EBA-nak kellene azt kezelnie.

4.4.6 A mikrohitel elegendő lehet a vállalkozások elindításához szükséges készletek és alapvető felszerelések vásárlásának, illetve a meglévő felszerelések cseréjének fedezéséhez, amire egy mikrovállalkozásnak bármikor szüksége lehet ⁽³⁴⁾.

4.4.6.1 Az EGSZB véleménye szerint kiemelt figyelmet kellene szentelni a vállalkozó nők részére folyósított mikrohitelnek. Ezekben az esetekben jobban kellene ügyelni a hitelnyújtás rugalmasságára, módozataira és kritériumaira annak érdekében, hogy hatékonyan szembe lehessen szállni az objektív szociális és pszichológiai nehézségekkel, amelyek a következő esetekben még jobban kiéleződhetnek:

- kisebbséghez való tartozás,
- nehéz családi körülmények,
- szociális elszigetelődésre való hajlam.

4.4.6.2 A nők tevékenységének fejlesztésére szolgáló mikrohitelk módózatainál és kezelésénél különös módon figyelni kell a nőknek a társadalom termelési struktúrájába történő társadalmi és gazdasági beilleszkedésével vagy újrabeilleszkedésével kapcsolatos prioritásokra, figyelembe véve azt, hogy szembe kell szállni a lenézés veszélyével, valamint fejleszteni kell a vállalkozói szellemet, illetve a nagyobb felelősség és kockázatok vállalásának képességét.

4.4.7 A mikrohitel olyan fiatalok számára is lehetséges kellene, hogy legyen, akik megfelelő szakmai felkészültséggel vállalkozni szeretnének, de nincsenek meg a gazdasági lehetőségeik ahhoz, hogy önálló tevékenységet folytassanak.

4.4.7.1 A kezdeti hitelgarancia, amelyet minden esetben valamely banki vagy nem banki pénzintézetnek kell nyújtania, a megvásárolt felszerelésből áll. Egy pénzügyi forrásokkal és a szükséges szakértelemmel rendelkező, időről időre az EBA-n, a hitelkonzorciumokon vagy az ágazati szervezeteken keresztül az esetlegesen felhalmozódó hiteltartozás rendezésének segítése érdekében beavatkozó **mikrohitel-alap** – amely mindemellett lehetőségei és szándékai szerint előmozdítja a stabilitás, a diverzifikálódás, a termelés javítása, az átláthatóság és az üzorsora elleni küzdelem optimális szabályait ⁽³⁵⁾ – azonban arra bátoríthatja a pénzintézeteket, hogy enyhítsék a hitelnyújtás feltételeit ⁽³⁶⁾.

4.4.8 A mikro- és kisvállalkozások hitelképességét elemző tanulmányok azt mutatták, hogy a jelentősebb EU-országokban az elmúlt tíz évben a hitelhez kapcsolódó fizetéseképtelenség nem haladta meg a 4 %-ot ⁽³⁷⁾. Tehát 5 % alatti ráta mellett egy **20-szoros szorzó** alkalmazása alkalmas lehet a pénzintézet által nyújtott hitelek biztosítására.

4.4.9 A fenti 20-szoros szorzó, illetve az egyes adósok fizetéseképtelenségének 50 %-át fedező garancia mellett egy 1 millió EUR kockázati tőkével rendelkező hitelkonzorcium számos vállalkozás ⁽³⁸⁾ számára nyújthat hitelgaranciát, összesen akár 40 millió EUR értékben.

⁽³²⁾ A bankoknak és az ágazati szövetségeknek a mikrovállalatok pénzügyi tervezése javítása érdekében történő közös fellépésekről már az Avignonban szervezett első (1990) és a Berlinben rendezett második (1994) Kézműves Konferencia dokumentumai is említést tesznek. Ezek elsősorban a német „népbank”/Volksbank és az ágazati szervezetek (ZDH) nevéhez fűződnek.

⁽³³⁾ A kockázatok jelentős részének elhárításával a pénzügyi tervezés könnyebbé és kevésbé költségessé teszi a pénzintézetek számára a hitelnyújtást, különös tekintettel az új és kevésbé ismert vállalkozások esetére.

⁽³⁴⁾ Ld. FedartFidi UE, a Kézműipari Vállalkozások Hitelkonzorciumainak Európai Szövetsége (a működő hitelkonzorcium-rendszerrel rendelkező államok részvételével).

⁽³⁵⁾ A 40 millió EUR 5 %-a 2 millió EUR; ugyanakkor mivel a hitelkonzorciumok csak a vissza nem fizetett hitel 50 %-át garantálják, csak 1 millió EUR kockázati tőke szükséges.

⁽³²⁾ <http://www.eib.org/projects/publications/sme-consultation-2007-2008.htm>

⁽³³⁾ A hitelkonzorciumok rendszere sok európai országban rendelkezik hagyománnyal, és az európai szövetség szintjén is aktívan jelen van.

⁽³⁴⁾ A mikrovállalkozások adják az európai – nem mezőgazdasági – magánvállalkozások 94 %-át.

4.4.9.1 A garancianyújtás révén a hitelkonzorciumok rendszere 2007-ben mintegy 6 milliárd EUR hitel kihelyezését tette lehetővé olaszországi ipari vállalkozások részére.

4.4.10 Az EU-27-ek területén évente megközelítőleg 500 000 új vállalkozás indul. A csődbe jutó vállalkozások száma valamivel kevesebb ⁽³⁹⁾. Az évente beinduló új vállalkozások 99 %-a kkv, amelyek közül legalább 240 000 egyszemélyes vállalkozás ⁽⁴⁰⁾.

4.4.11 A 4.4.9. pont példájához visszatérve, az 1 millió EUR kockázati tőke a pénzügyi tervezés eszközével párosulva egy *mikrohitel-alapon* keresztül 1 600 kisvállalkozásnak nyújthat 25 000 EUR nagyságrendig hitelgaranciákat.

4.5 A hitel társadalmi kezelése

4.5.1 Amint azt már megjegyeztük, a hitel a gazdasági és társadalmi fejlődés, valamint a szociális piacgazdaság megvalósításának egyik alapvető eszköze.

4.5.2 Ezért tapasztalható a hitel új felfogásának folyamatos és egyre határozottabb térnyerése, amely a hitelt már nem egyszerűen az ügyfél és a pénzintézet közötti kapcsolatként fogja fel, hanem mint társadalmi szempontból értékes eszközt, hiszen kapcsolódik a jobb és biztosabb foglalkoztatáshoz és a gazdasági fejlődéshez.

4.5.3 Ebből az új és tágabb felfogásból következően szükség van a hitelnnyújtáshoz kapcsolódó kockázatok több szereplő közötti megosztására.

4.5.4 A hitelkockázatok több szereplő közötti megosztása

- növeli a pénzintézettel szembeni garanciákat,
- csökkenti a nyújtott hitelhez kapcsolódó kamatlábakat,
- elősegíti a hitelnnyújtást a kérelmezőnek.

4.5.5 Társadalmi értelemben a hitelnnyújtást mind jobban és erősebben a vállalat társadalmi felelősségének elve kell, hogy vezesse, és a vállalkozó részéről előkészületeket, valamint a fenntartható fejlődés értékének elfogadását kell, hogy feltételezze.

4.5.6 Feltételként kellene szabni a többi hitelesítésnél megfelelőbb EMAS ⁽⁴¹⁾ környezetvédelmi hitelesítés megszerzését a hitel társadalmi szerepéhez kapcsolódó pénzügyi tervezés folyamatán belül.

4.5.7 Az elmúlt években csak néhány tízezer vállalkozás tudott élni a Közösség pénzügyi eszközeivel ⁽⁴²⁾, ami jól mutatja a szándékok és a gyakorlati eredmények között tatóngó szakadékot. Ezért sürgősen meg kell fontolni, milyen gyakorlati lépéseket lehetne tenni a pénzintézetek fokozott bevonása és az eredmények bővítése érdekében.

4.5.8 1997. november 20–21-én az egyetlen napirendi ponttal – a foglalkoztatás ügyében – összehívott Luxemburgi Rendkívüli Európai Tanács három gyakorlati kezdeményezést indított el a vállalkozások piaci versenyképességének megőrzése érdekében, és felhívta az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő a vállalkozási szektor élénkítésére és a foglalkoztatás előmozdítására irányuló javaslatokat. A három kezdeményezés az ETF Start-up hitel (technológiai indulótőke), a JEV (Joint European Venture – Európai Közös Vállalkozás) és a kkv garanciaprogram volt. Ezek közül kettő – az ETF vállalkozásindítási eszköz és a kkv garanciaeszköz – a hitelhez jutás megkönnyítését célozza.

4.5.8.1 2005 végéig több mint 277 000 kkv élt a növekedési és foglalkoztatási program és a többéves program mechanizmusával ⁽⁴³⁾.

4.5.8.2 A kkv-garanciaeszköz az egyik legfontosabb, kkv-knek szánt európai program ⁽⁴⁴⁾.

4.5.9 Az EU-ban körülbelül 23 millió mikrovállalkozás és 1,1 millió kisvállalkozás működik, amelyek 90 %-a kizárólag kereskedelemmel foglalkozik vagy partnerségben működik. **Csak 5 vagy 6 %-uk használ kockázati tőkét.**

4.5.10 Ezért az EGSZB úgy véli, hogy fontolóra kell venni a hiteltámogatás új formáit amely – ahogy az a pénzügyi tervezési eszközök esetében – a partnerségeket is célozza. A szóban forgó intézkedés híján a támogatásfelvétel továbbra is elhanyagolható mértékű marad, gátolva a mikro- és kisvállalkozások pénzügyi növekedését.

Kelt Brüsszelben, 2008. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁹⁾ Forrás: Közös Európai Megfigyelőközpont.

⁽⁴⁰⁾ Az EU-ban a mikrovállalkozások 49 %-ának nincs foglalkoztatottja, vagyis egyszemélyes vállalkozások.

⁽⁴¹⁾ Vö. 1836/93/EGK rendelet és 761/2001/EK rendelet.

⁽⁴²⁾ A közösségi vállalkozási és versenyképességi programról indított konzultációs dokumentum, 2006/2010, Vállalkozási Főigazgatóság, 2004, 118. pont.

⁽⁴³⁾ Forrás: COM(2007) 235: A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a vállalkozásokra és különösen a kis- és középvállalkozásokra (KKV-kre) vonatkozó többéves program (2001-től 2006-ig) pénzügyi eszközeiről.

⁽⁴⁴⁾ 2005. december 12-én az átlagos felhasználás elérte a 67 %-ot a kölcsöngarancia ágban, a 66 %-ot a mikrohitel ágban és a 65 %-ot az alaptőke ágban.